

STICHTING NEXUS INSTITUUT

2018

Stichting Nexus Instituut

Activiteiten- en publiciteitsverslag 2018

Nexus Instituut

Kollenbergweg 1 1101 AT Amsterdam

085 047 1229

www.nexus-instituut.nl

Amsterdam, juni 2019

INHOUDSOPGAVE

Activiteitenverslag 2018	3
Inleiding	3
Nexus-symposium 'An Education in Counterculture'	3
Nexus-lezing 'Greetings Earthlings!'	4
Nexus-conferentie 'What Will Save the World?'	4
Nexus 77	5
Nexus 78	5
Nexus 79	6
Cultura Animi, <i>A Letter to My Teacher</i>	6
Publicaties op de website	6
Patti Smith, <i>The New Jerusalem</i>	7
Nexus Connect	7
Toekomst	7
Publiciteit Nexus Instituut 2018	8

ACTIVITEITENVERSLAG 2018

INLEIDING

2018: een nieuwe locatie, nieuwe partners en nieuwe producten. Het Nexus Instituut barstte van energie in dit even intense als avontuurlijke jaar waarin het verhuisde van Breda naar Amsterdam, een grote ledenwervingscampagne voerde, Uitgeverij Nexus nieuw leven inblies, een ledenportal op de website ontwikkelde, een Engelstalige reeks ontwikkelde en een indrukwekkend programma organiseerde, waaronder de best bezochte activiteit in het 24-jarig bestaan van het Instituut. Een klein team verrichtte grootse daden.

Voor wat betreft de publieksactiviteiten was het voor het Nexus Instituut in de eerste plaats het jaar van drie grote vrouwen. Het jaar werd ingeluid door Patti Smith; niet alleen sprak zij, naast haar gitarist Lenny Kaye en historicus Sean Wilentz, over de wijsheid van de Beat Generation, ook mocht Uitgeverij Nexus exclusief haar prozagedicht *The New Jerusalem* als deel in de Nexus Bibliotheek uitgeven. In november was de lezing van Margaret Atwood – de vijfentwintigste Nexus-lezing en de eerste aan de Vrije Universiteit in Amsterdam – met een recordaantal van 1.211 bezoekers een enorm succes, niet in de laatste plaats vanwege het grote aantal jongeren dat deze even wijze als humoristische lezing bijwoonde. De conferentie ‘The Battle Between Good and Evil’ werd geopend met een lezing van Marilynne Robinson, die als belangrijkste religieuze denker van onze tijd de aangewezen persoon was om dit thema in te leiden, gevolgd door twee levendige discussierondes.

Ook qua publicaties was het een bijzonder jaar. Naast drie gevarieerde uitgaves van Nexus en het hierboven genoemde *The New Jerusalem*, verscheen de eerste uitgave in de nieuwe, Engelstalige reeks *Cultura Animi: A Letter to My Teacher*. In deze reeks eens per jaar een uitgave verschijnen met een selectie van essays uit Nexus in het Engels om op die manier een groeiend geïnteresseerd niet-Nederlandstalig publiek te bereiken. *Cultura Animi* maakt deel uit van het nieuwe Nexus-supportership, aangeboden vanaf 2019, voor internationale cultuurliefhebbers die Nexus willen steunen.

NEXUS-SYMPOSIUM ‘AN EDUCATION IN COUNTERCULTURE’

Counterculture, tegencultuur, is de term die socioloog Theodore Roszak muntte voor de maatschappelijke revolutie in de zestiger jaren. De hoofdstad van deze tegencultuur was New York. Eerst als broedplaats voor nieuwe visies op de kunst, het leven en de wereld: de poëzie van de Beatgeneration; de muziek van Bob Dylan; seks, drugs en rock-'n-roll. Maar later ook als strijdperk voor de burgerrechtenbeweging, het verzet tegen de oorlog in Vietnam en tegen een materialistische, autoritaire samenleving.

Wie kan daar beter over vertellen dan Patti Smith? Als *Godmother of Punk* stond zij midden in de ontwikkelingen van de tegencultuur en had ze zelf een vormende invloed op de muziek van de jaren zeventig en verder. Nog steeds trekt ze als rockster overal waar ze optreedt volle zalen, en ook tijdens het Nexus-symposium ‘An Education in Counterculture’ kreeg ze het publiek met haar charismatische persoonlijkheid uit de stoelen.

Samen met haar vaste gitarist en rock-historicus Lenny Kaye en cultuurhistoricus en Dylan-biograaf Sean Wilentz sprak ze over de lessen die ze leerde in deze bijzondere tijd. Dat alles werd muzikaal omlijst door prachtige akoestische versies Bob Dylans ‘Boots of Spanish Leather’ en Patti Smiths eigen ‘My Blakean Year’,

‘Wing’ en als daverende toegift ‘People Have the Power’. En na afloop nam Smith uitgebreid de tijd om te signeren voor een haast eindeloze rij bezoekers, die niet naar huis wilden vóór ze een handtekening hadden in hun nieuwe exemplaar van *The New Jerusalem*.

NEXUS-LEZING ‘GREETINGS EARTHLINGS!’

Margaret Atwood is een van de grootste schrijvers van dit moment, een veelbekroond auteur met een veelzijdig oeuvre en een lange staat van dienst. De laatste jaren steeg haar ster tot nieuwe hoogten, mede dankzij de succesvolle tv-series *The Handmaid’s Tale* en *Alias Grace* die gemaakt werden op basis van haar werk. Met name *The Handmaid’s Tale*, over onderdrukking van vrijheid en vrouwen door een theocratisch regime in Amerika, leek ineens weer akelig actueel. Alle reden dus om Atwood, die al eerder bij Nexus sprak, te vragen in de prestigieuze Nexus-lezing haar kijk te geven op de maatschappij en de actualiteit.

Als er één minpunt was aan de lezing, was het dat de zaal te klein was: zelfs het beschikbaar stellen van een extra zaal met videoverbinding was niet genoeg om aan de vraag naar kaarten te voldoen. In totaal kwamen er bijna 1.300 bezoekers naar de campus van de VU in Amsterdam-Zuid om te luisteren naar de grande dame van de Canadese literatuur. De spreker die het podium betrad stelde zich voor als een buitenaards wezen van de planeet ‘Mashupzyx’, die naar de aarde was gekomen om onderzoek te doen naar de mensheid en wat zij ‘mensenrechten’ noemen.

Op humorvolle wijze bracht Atwood zo een serieuze boodschap, over de bedreiging van mensenrechten door totalitaire politici en partijen, over de bronnen van extremisme en over onze zonderlinge mensenideeën over de relaties tussen mannen en vrouwen. ‘Mannen vergieten minder tranen dan vrouwen, dat is waar – maar ze vergieten meer bloed. Op een schaal van nat tot droog zou je dus kunnen zeggen dat mannen natter zijn’, aldus de boodschapper van Mashupzyx. Na afloop van de lezing was er ruimschoots tijd voor vragen, waar het veelal jonge publiek dankbaar gebruik van maakte.

De lezing van Margaret Atwood en een selectie van de vragen en antwoorden na afloop worden in vertaling gepubliceerd in *Nexus* 81, ‘De strijd tussen goed en kwaad’.

NEXUS-CONFERENTIE ‘WHAT WILL SAVE THE WORLD?’

Vertegenwoordigers van tal van geloofsstromingen – joods, katholiek, protestants, islamitisch, Russisch-orthodox en Grieks-orthodox – kruisten op de conferentie de degens met atheïsten, transhumanisten en uitgesproken religiecritici over de aard en het bestaan van het kwaad en de vraag naar het goede leven. De openingslezing werd gegeven door Marilynne Robinson, die in een doorwrochte voordracht pleitte voor een spiritueel mensbeeld. Zonder geloof in een menselijke ziel bestaat er geen menselijke waardigheid, stelde ze, en zonder menselijke waardigheid geen rechtvaardigheid en democratie.

Na een korte pauze nam Robinson plaats aan de bekende ronde tafel van Nexus, samen met de Nigeriaanse Nobelprijswinnaar Wole Soyinka, de Britse classica Catherine Nixey, de Ghanese kardinaal Peter Turkson, de Amerikaanse *angel investor* David Rose, de Franse topdiplomaat Jean-Marie Guéhenno en de Zweedse futuroloog Anders Sandberg. Turkson en Soyinka bespraken de invloed, ten goede of ten kwade, van het christendom in Afrika; Nixey bekritiseerde de vernietigende uitwerking van het christendom op de klassieke cultuur en viel terloops ook het hedendaagse marktdenken aan, dat weer verdedigd werd door David Rose. Soyinka sprak over de verschrikkingen van Boko Haram en stelde voor een lijst op te stellen van handelingen die

overduidelijk onder het kwade geschaard kunnen worden, terwijl Guénhenno en Sandberg stelden dat goed en kwaad geen zaak is van individueel handelen, maar van het politieke en economische systeem waarin wij leven.

Het tweede rondetafelgesprek na de lunch opende met een discussie over het (on)eindige leven: transhumanist Natasha Vita-More legde uit waarom ze zich na haar dood zou laten invriezen in de hoop op toekomstige wederopstanding. 'Hou je van het leven? Waarom zou je er dan niet meer van willen?' De Joods-Amerikaanse denker Leon Wieseltier was goed voor een gevatte riposte: 'Ik houd ook erg van chocola, maar ik zou er niet eindeloos van willen eten!' Er volgde een verhitte discussie over culturele eigenheid en openstaan voor de ander tussen de Duitse nieuw-rechtse filosoof Caroline Sommerfeld en de Syrische vluchteling en vredesactivist Kassem Eid. Een kort intermezzo met beelden uit de film *Charlie Wilson's War* introduceerde de spreker Mike Vickers, de CIA-agent wiens geheime operatie tegen de Sovjets het onderwerp vormde voor de film. Ook de Russische schrijver Tatjana Tolstaja, theoloog Miroslav Volf en de Libanese politicus Tarek Mitri mengden zich in de discussie over het nut en de gevaren van militaire interventie, de Russische politiek en de vraag of kwaad met kwaad kan worden bestreden.

Naar aanleiding van de conferentie schrijven de sprekers een essay voor *Nexus* 81, 'De strijd tussen goed en kwaad', die in 2019 verschijnt. Ook de openingslezing van Marilynne Robinson wordt in dit nummer opgenomen.

NEXUS 77

De 77e editie van NEXUS bevat de bijdragen van sprekers van de Nexus-conferentie 2017, 'The Last Revolution'. De openingslezing 'De vijf spookrijken en het zwijgen van Amerika' van Bernard-Henri Lévy werd vertaald en opgenomen, en speciaal voor *Nexus* schreven ook Antony Blinken, Aleksandr Dugin, Aileen Kelly, Nelofer Pazira, Zhang Weiwei, Leon Wieseltier, sjeik Rached Ghannouchi en Michael Žantovský essays over onderwerpen als de vrijheidsstrijd in Syrië, de opkomst van China en de Tunesische Revolutie. Daarnaast bevat dit nummer essays over revolutie en macht van Simone Weil en Robert Cooper, en het essay 'Hoeders van de open vlakte', waarmee Jelte Hommes de essaywedstrijd van Nexus Connect won.

Bernard-Henri Lévy werkte zijn lezing om tot een boek dat in 2018 in het Frans en begin 2019 in het Engels verscheen, en waarin hij het Nexus Instituut uitgebreid noemt.

NEXUS 78

Nexus 78 bevat een uitgebreid verslag van het symposium 'An Education in Counterculture' met Patti Smith, Lenny Kaye en Sean Wilentz en een selectie van teksten over de politiek, kunst en filosofie van de tegencultuur in de jaren vijftig en zestig. Zo toont deze uitgave hoezeer de tegencultuur geworteld is in de grote filosofische en culturele vragen die na de Tweede Wereldoorlog om antwoord schreeuwden, hoe divers en tegelijkertijd samenhangend zij was en hoe actueel de maatschappijkritiek van de beats, rockers en hippies nog altijd is.

Albert Camus' beroemde toespraak 'De crisis van de mens', hier voor het eerst in Nederlandse vertaling verschenen, stelt op indringende wijze de vraag hoe wij ons moeten verhouden tot het algehele verval van waarden dat leidde tot de opkomst van het fascisme. Hoe moeten we leven, nu de mens volledig op zichzelf teruggeworpen lijkt? Waar vinden we nieuwe waarden?

'De filosofie van de beatgeneratie' van John Clellon Holmes, 'De beatscene' van Elias Wilentz, een briefwisseling van Allen Ginsberg met zijn vader Louis en een interview met Ginsberg laten zien dat de beats niet slechts nihilistische rebellen waren, maar juist in de geest van Camus op zoek waren naar een nieuw

spiritueel bewustzijn en een nieuwe politiek. Ook 'Opkomst van een tegencultuur' van Theodore Roszak plaatst de tegencultuur in de context van de ideeënstrijd en economische ontwikkelingen na de oorlog. Tot slot belichten essays van John Sinclair, James Baldwin, Martha Gellhorn en Timothy Leary essentiële aspecten van de tegencultuur: rock-'n-roll, de emancipatie van zwarte Amerikanen en de burgerrechtenbeweging, de oorlog in Vietnam, en de revolutionaire kracht van geestverruimende middelen.

NEXUS 79

Voor *Nexus 79* vroeg het Nexus Instituut internationaal bekende auteurs om een brief te schrijven aan een leraar of mentor die hen inspireerde of tot voorbeeld diende. Michael Ignatieff, Mario Vargas Llosa, Ágnes Heller, Bernard-Henri Lévy, Adam Zagajewski, Fania Oz-Salzberger en vele anderen schreven prachtige, ontroerende en vaak ook humorvolle brieven. De 26 auteurs die bijdroegen aan dit nummer kozen zeer diverse leraren om aan te schrijven: van een beroemde filosoof tot een wat merkwaardige schoolleraar, van een groot componist tot een verkoper in een kaaswinkel. Zo laten zij zien dat lessen die het leren waard zijn op de meest onverwachte plekken kunnen opduiken.

CULTURA ANIMI, A LETTER TO MY TEACHER

In december 2018 presenteerde het Nexus Instituut een nieuwe Engelstalige reeks: *Cultura Animi*. In deze reeks komt ieder jaar een deeltje uit met een selectie uit bijdragen aan het tijdschrift *Nexus* in het Engels. *Cultura Animi* maakt zo de mooiste en meest leeswaardige essays uit *Nexus* beschikbaar voor een internationaal publiek in een elegante, gebonden uitgave. *A Letter to My Teacher*, de eerste uitgave in de *Cultura Animi*-reeks, bevat brieven van Bernard-Henri Lévy, Ágnes Heller, Fania Oz-Salzberger, Federico Reyes Heróles en Leon Wieseltier aan een leraar die hun bijbracht wat van wezenlijk belang is: zelfvertrouwen, een liefde voor kennis en kritisch denkvermogen. Deze brieven verschenen in het Nederlands in *Nexus 79*.

PUBLICATIES OP DE WEBSITE

Sinds april 2018 kunnen Nexus-leden de mooiste essays uit uitverkochte *Nexus*-nummers integraal online lezen. Op de Nexus-site kunnen leden een account aanmaken waarmee ze inloggen en toegang krijgen tot dit online archief. Inmiddels zijn er 25 Nederlandstalige en 7 Engelstalige essays te lezen: van Václav Havel en Virginia Woolf tot Mario Vargas Llosa en Natalia Ginzburg. Om leden op de hoogte te houden van nieuwe online publicaties werd er een nieuwe digitale nieuwsbrief gelanceerd met persoonlijke aanbevelingen. Zo werden al 17 thematische nieuwsbrieven naar een speciale maillijst met inmiddels meer dan 600 ontvangers verstuurd.

Op de Nexus Leestafel verschenen dit jaar 22 boekbesprekingen: van Nuccio Ordine's *Het nut van het nutteloze* tot Hannah Arendts *Het waagstuk van de politiek*; van klassiekers als Poesjkin, Roth en Kafka tot nieuwe uitgaven van Ivan Krastev, Michel Houellebecq en Marilynne Robinson. Nieuw en razend populair waren de lijstjes met leestips van Patti Smith en Margaret Atwood.

PATTI SMITH, *THE NEW JERUSALEM*

Naar aanleiding van president Trumps omstreden beslissing de Amerikaanse ambassade in Israël naar Jeruzalem te verhuizen schreef Patti Smith dit gedicht, dat exclusief bij Uitgeverij Nexus verscheen in een tweetalige uitgave. *The New Jerusalem* is een lang prozagedicht in de traditie van de Openbaring van Johannes en de poëzie van William Blake: een profetisch visioen over kunst en menselijkheid, geloof en vrijheid; een verbeelding van de ontsnapping aan de rituelen van de macht en de mechanismen van de sociale controle.

Deze prachtige gebonden uitgave is een waar collector's item, voorzien van kleurenillustraties en foto's van de hand van Patti Smith en met een inleiding door Rob Riemen, die ingaat op de relatie tussen kunst en spiritualiteit in het werk van Patti Smith en de profetische kracht van kunst.

Alle werknemers van het Nexus Instituut hebben gewerkt aan deze uitgave; de kosten die het Nexus Instituut maakte voor de Uitgeverij zijn doorbelast.

NEXUS CONNECT

De Connect-leesgroep las drie boeken. Begin februari las de Connect-leesgroep *Don Quichot*, de vuistdikke en hilarische klassieker van Cervantes. De groep kwam voor de verandering bijeen in Den Haag, waar een middag lang vrolijk werd gediscussieerd over deze klassieker der klassiekers. De tweede bijeenkomst van de leesgroep, op 23 juni, stond in het teken van de klassiek Romeinse roman *De gouden ezel* van Apuleius en het daarop gebaseerde sprookje *Psyche* van Louis Couperus. Een volledig nieuwe groep Connecters kwam bijeen in Amsterdam om de verschillen en overeenkomsten in deze twee symbolische teksten te bespreken. Op de derde bijeenkomst, een week voor de Nexus-lezing, besprak een gemêleerde groep Connecters in Amsterdam een moderne klassieker: Margaret Atwoods *The Handmaid's Tale*. Een perfecte voorbereiding op de lezing die Atwood precies een week later gaf. Voor maart 2019 staat een bespreking gepland van Dostojevski's *De broers Karamazov*.

In aanloop naar de publicatie van *Nexus 79*, 'Brief aan mijn leraar', organiseerde Connect een essaywedstrijd met opinieplatform deFusie. Van de zeventien inzendingen koos de jury de brief aan Albert Camus van Koen Schouwenburg als winnaar. Schouwenburg won een mooie boekenbon, online publicatie en vrijkaarten voor de Nexus-conferentie. Eervolle vermeldingen waren er voor de brief aan Etty Hillesum van Judith van der Meij en voor de brief aan Ludwig Wittgenstein van Leon Commandeur.

Futuroloog Anders Sandberg was dit jaar de gast bij de Connect-meet & greet op de Nexus-conferentie. In de lunchpauze van de conferentie vertelde hij vol humor en enthousiasme een geïnteresseerde groep jongeren over zijn liefde voor wetenschap, sciencefiction en de vreemdste toekomstscenario's. Aan het eind van het gesprek beloofde Sandberg plechtig om in Oxford te werken aan een methode om tegelijkertijd te spreken en eten voor tijdens de volgende meet & greets. De Connect-leden waren na afloop wederom erg enthousiast over de bijeenkomst.

TOEKOMST

In 2019 zullen er drie publieksactiviteiten worden georganiseerd, drie uitgaven van *Nexus* verschijnen en één uitgave in de reeks *Cultura Animi*.

PUBLICITEIT NEXUS INSTITUUT 2018

Nexus-symposium 'An Education in Counterculture'

'Ik wil mij verzetten, op mijn eigen manier.' Interview met Patti Smith, NRC Handelsblad, 18 mei 2018, door Guus Valk

'Toen Donald Trump aankondigde dat hij de Amerikaanse ambassade in Israël zou verplaatsen van Tel Aviv naar Jeruzalem, wist Patti Smith dat haar droom kapot was. Ze wilde er een essay over schrijven, maar vond de woorden niet. Argumenteren, polemiseren, dat past niet bij haar. Ze schreef in het café tegenover haar huis een aanklacht in de mystieke stijl van het Bijbelboek Openbaringen: *The New Jerusalem*.

Volgende week zaterdag komt het uit. Dan spreekt Patti Smith op het Nexus-symposium in Amsterdam. Ze schrijft in *The New Jerusalem*: "De heilige stad behoort niemand toe. De bergen van Judea behoren niemand toe. Het vruchtbare zaad behoort niemand toe. Wij zijn het Nieuwe Jeruzalem."

'Iedere generatie heeft een eigen manier om te protesteren... Het is uiteindelijk niet de muziek die verandering teweeg brengt, het zijn de mensen. Een lied verandert de wereld niet. Het kan hooguit mensen inspireren.'

Interview Rob Riemen bij 'Nooit meer slapen', NPO Radio 1, vrijdag 25 mei over 'An Education in Counterculture' en *The New Jerusalem*

Over de tegencultuur van de jaren zestig: 'De wereld van de rock-'n-roll, de seksuele bevrijding zijn niet meer weg te denken... die strijd hebben ze in hoge mate wél gewonnen, maar de politieke strijd hebben zij, hebben wij op een dramatische manier verloren.'

'Ik hoop dat de jeugd nu beter georganiseerd is.' Verslag van 'An Education in Counterculture', *De Standaard*, 31 mei 2018, door Inge Schelstraete

'Aan de tegencultuur uit de sixties houdt Patti Smith mooie principes als authenticiteit en solidariteit over, boeken van Allen Ginsberg en platen van Bob Dylan. Maar in 1968 was de droom voorbij.'

[...]

'Het DeLaMar Theater zit vol feestelijk geklede rockfans – onder wie ook een paar oude provo's – die luid applaudiseren als ze iets negatiefs over de president [Trump] zeggen. Het Nexus Instituut, dat net Smiths geïllustreerde gedicht *The New Jerusalem* heeft uitgegeven, heeft hen uitgenodigd voor een symposium over de tegencultuur van de sixties. Gelukkig praten ze dus ook over de erfenis van de beat poets, Bob Dylan, of de geweldige rockmuziek van die periode.'

‘De tegencultuur; we deden het voor de toekomst’. Verslag van ‘An Education in Counterculture’ en recensie *The New Jerusalem*, Literair Nederland, 1 augustus 2018, door Ingrid van der Graaf
<https://www.literairnederland.nl/de-tegencultuur-we-deden-het-voor-de-toekomst/>

‘In de uitverkochte zaal van het DeLaMar Theater in Amsterdam zitten veel bewonderaars van Patti Smith die zelf de jeugd bezaten toen haar punkpoems in de jaren zeventig vanuit Amerika, Europa bereikten... Het is een indrukwekkend symposium, alleen al door de aanwezigheid van getuigen van gebeurtenissen uit een tijd die de aanwezigen in de zaal ooit alleen via het polygoon journaal hebben meegekregen.’

[...]

‘Het openings (proza)gedicht [van *The New Jerusalem*] ‘De strekking van de tijd’ is welhaast een metafoor voor de inhoud van het symposium: over hoe tijd voortsloft, over regelgevers en landontginners en waarin God gebruikt wordt als doel.’

Nexus-conferentie ‘The Battle Between Good and Evil’

‘Angst voor de ander is verslavend als een drug.’ Interview met Marilynne Robinson in *NRC Handelsblad*, 30 november 2018, door Nynke van Verschuer.

‘Marilynne Robinson tart iedere categorisering... ze won een Pulitzer Prize voor een roman over een dominee op zijn sterfbed, in 2004. Ze correspondeert met Barack Obama, die handgeschreven brieven laat inscannen om haar toe te e-mailen... Ze is een anachronisme met een enorme schare fans.’

[...]

U komt in december naar Nederland om te spreken op de Nexus-conferentie, die als thema heeft ‘The battle between good and evil’. Wat gaat u daar vertellen?

‘Het probleem in de VS en elders is natuurlijk dat alle groepen zichzelf als de “goeien” beschouwen en de ander als de “kwaaien”, wat niet uitnodigt om van gedachten te wisselen. Dus hoewel er zeker dingen in de wereld gebeuren die je als slecht kan bestempelen, vind ik het politiek gezien gevaarlijk om te spreken over goed en kwaad.’

‘Verbeterde mensen zijn goed voor de samenleving.’ Artikel over transhumanisme en interview met Natasha Vita-More en Anders Sandberg in *NRC Handelsblad*, 1&2 december 2018, door Wouter van Noort.

‘Twee van de meest prominente aanjagers van het transhumanisme spreken 15 december in Amsterdam op een conferentie van het Nexus Instituut. Ze zullen een pleidooi houden voor meer experimenten met technieken voor *enhancement*: technologieën die mensen beter maken.’

“‘Het zou een mensenrecht moeten zijn om je lichaam of brein technologisch te verbeteren”, zegt Anders Sandberg van Oxford University... Sandberg pleit al jaren voor het zogeheten “recht op

morfologische vrijheid”, de vrijheid om als mens zelf je verschijningsvorm te bepalen... Natasha Vita-More doet daar nog een schepje bovenop. “Het is onze plicht als mens om onszelf te ontstijgen.” ... We kunnen het ons volgens de twee transhumanisten niet veroorloven om níét te experimenteren met technologieën waarmee de mensheid zichzelf naar een hoger plan tilt. En dat er bij die experimenten dan af en toe wat misgaat, moeten we dan maar op de koop toenemen.’

‘Die achterdocht van nu bevalt me niet.’ Interview met Mike Vickers in *NRC Handelsblad*, 8&9 december 2018, door Bas Blokker.

‘Het vergt enig voorstellingsvermogen om in de 65-jarige man met de stevige brillenglazen en het vriendelijke buikje de geharde militair te zien die hij moet zijn geweest. In de jaren zeventig werd Vickers met een groepje commando’s getraind om per parachute achter vijandelijke linies te worden gedropt met een klein formaat atoombom in de handbagage.’

[...]

‘Vickers heeft zijn werkzame leven in dienst gesteld van de Amerikaanse defensie. Eerst als commando, later als CIA-agent en -leidinggevende en tot zijn pensioen in 2015 als staatssecretaris van defensie onder president Obama... Aangezien Vickers aan beide zijden van het inlichtingenwerk heeft gestaan, als *operative* en als beleidsmaker, overziet hij de verhouding tussen inlichtingenwerk en het beleid dat daarop stoelt... Mike Vickers valt volgende week voor zijn vriend en oud-CIA-collega Michael Hayden in op de Nexus-conferentie.’

‘Wie een mens ontmoet, ontmoet God.’ Interview met Marilynne Robinson in *Nederlands Dagblad*, 29 december 2018, door Maurice Hoogendoorn.

‘Ze is vooral bekend van haar fictie, de *Gilead*-trilogie over predikant John Ames in Iowa, waarmee ze in 2005 de Pulitzerprijs won. Maar de Amerikaanse Marilynne Robinson is ook een groot denker en essayiste... [wat] Robinson tekent, is het mensbeeld dat Calvijn neerzet: de mens als evenbeeld van God... ze bracht het onlangs nog ter sprake bij de conferentie van het Nexus Instituut, waarvoor ze naar Nederland kwam. De moderne democratie is gestoeld op het idee van de mens als evenbeeld van God, stelde ze, en ze waarschuwde voor wat komen kan als we dat mensbeeld vaarwel zeggen, als we gaan ontkennen dat de mens een ziel heeft...’

‘Goede mensen zijn interessanter dan slechte.’ Interview met Marilynne Robinson in *Trouw*, 12 januari 2019, door Stevo Akkerman.

‘[Robinson is] de auteur van beschouwend proza dat – in de woorden van haar bewonderaar Barack Obama – “de waarden reflecteert die ten grondslag liggen aan onze gemeenschappen, gezinnen en democratie”. Puttend uit de traditie van de protestantse grondleggers van Amerika laat ze haar licht schijnen over de grote vragen van het leven, en zo kwam het dat ze onlangs in Amsterdam de openingsrede hield op de Nexus-conferentie over ‘De strijd tussen goed en kwaad’.

[...]

“Het kwaad komt wat mij betreft neer op de onderwaardering van de mens. Als je uitgaat van het Renaissance-perspectief – zoals Johannes Calvijn deed, en de Amerikaanse puritein Jonathan Edwards – dan is de mens een prachtig en briljant schepsel. En dat maakt goedheid mogelijk. Als je deze dimensie negeert, dan open je de weg naar misbruik, exploitatie, moord en doodslag en de hele rest.”

Nexus-lezing met Margaret Atwood

‘Ik las geen theeblaadjes, ik las de krant.’ Interview met Margaret Atwood in *NRC Handelsblad/Het Blad*, 30 oktober 2018, door Thomas de Veen en Clara van de Wiel.

‘Margaret Atwood is een buitenaards wezen. “Zoals jullie weten kom ik uit de ruimte”, zegt ze, telefonerend vanuit Canada, haar stem staat op de speaker. “Ik ben naar de planeet Aarde gekomen om de menselijke soort en het menselijk gedrag te onderzoeken. En daartoe moet ik me verdiepen in mensenrechten, denk je ook niet?”

Daarmee moeten we het doen. Dat is het enige wat de Canadese schrijfster wil verklaren over de lezing die ze op zaterdag 10 november in Amsterdam geeft, op uitnodiging van het Nexus Instituut. De titel heeft ze al: *Greetings, Earthlings! What are these Human Rights of Which You Speak?*’

‘In gesprek met Margaret Atwood’, uitzending Nieuwsuur, 10 november 2018.

https://www.youtube.com/channel/UCExcZNwh_3Mwm4fF4VSiu2w

‘We begonnen met de opnames van de tv-serie van *The Handmaid’s Tale* in augustus 2016. In november 2016 waren ze ongeveer halverwege. De ochtend na de presidentsverkiezingen werden ze wakker, en zeiden: “Het is nu een andere serie.”

‘Het uniform [uit *The Handmaid’s Tale*] is perfect om in te protesteren, want je kunt er niet uitgegooid worden. Je zegt niets en zorgt niet voor onrust. Je zit er bescheiden bij. En niemand kan zeggen dat je schandelijk gekleed bent.’

Nexus-conferentie 2017 ‘The Last Revolution’

‘In Tunesië heeft de grootste moslimpartij afscheid genomen van de politieke islam.’ Interview met Rached Ghannouchi, *Trouw*, 17 januari 2018, door Marijn Kruk

‘Wij hebben afstand van de politieke islam genomen omdat terrorisme het een slechte naam gegeven heeft’, vertelde Ghannouchi onlangs in een Amsterdams hotel, in de marge van de jaarlijkse Nexus-conferentie in Amsterdam. Hij erkent dat het zo pontificaal aan de kant schuiven van de politieke islam bepaald ook een kwestie van public relations was. De aanduiding ‘islamist’ was dankzij het terrorisme van Islamitische Staat en aanverwante organisaties te zeer besmet geraakt.

Maar dat was niet het enige. De belangrijkste reden was dat de noodzaak simpelweg verdwenen was. ‘De politieke islam was een antwoord op het geforceerde secularisme in de islamitische wereld door figuren als Bourguiba’, vervolgt hij, verwijzend naar de westers georiënteerde eerste president van Tunesië. Onder Ben Ali mochten vrouwen die in overheidsdienst werkten geen hoofddoek dragen. Van Bourguiba bestaan televisiebeelden, waarop hij tijdens de ramadan een glas jus d’orange leegdrinkt.

Hij vond dat vasten maar onzin, slecht voor de arbeidsmoraal ook. Rached Ghannouchi : ‘De Tunesische revolutie heeft afgerekend met de dictatuur en veel soorten vrijheden gebracht, waaronder godsdienstvrijheid.’

‘Hoe universeel is het westerse vrijheidsbegip?’ Bespreking ‘The Last Revolution’, in Jelle Jeensma, *Tegengeluiden*, 2018

‘Rob Riemen weet al jaren vooraanstaande intellectuelen naar Nederland te halen. Deze keer waren dat bijvoorbeeld de Amerikaanse strateeg Antony Blinken, de Russische politiek filosoof Aleksandr Dugin en de Chinese partijideoloog Zhang Weiwei. Mensen wier gedachtegoed uiteenloopt en om die reden kon in de discussies op vuurwerk worden gerekend.’

Nexus-symposium 2015 ‘Je suis Européen!’

‘Europeaan ben je vooral buiten Europa.’ Bespreking ‘Je suis Européen!’, in Jelle Jeensma, *Tegengeluiden*, 2018

‘Op de conferentie van het Tilburgse Nexus Instituut... werd de Europese gedachte, zoals van oudsher, door vooraanstaande schrijvers en intellectuelen onder de loep genomen... De keuze om de ambiance van een koffiehuis te kiezen was raak getroffen, want zoals bekend is het koffiehuis in tal van Europese steden, Wenen voorop, in de eerste helft van de twintigste eeuw de ontmoetingsplaats geweest van intellectuelen en kunstenaars.’

Nexus-conferentie 2011 ‘The Questor Hero : Gustav Mahler’s Last Questions’

‘Gustav Mahler, Translator and Prophet’, openingslezing Nexus-conferentie door Iván Fischer, gepubliceerd in *Newsletter of the Gustav Mahler Society of New York*, vol. 16:1 spring/summer 2018.

Nexus 76, ‘Onze verantwoordelijkheid’

‘Negeer de grote denker Emerson!’ Bespreking van Emerson’s ‘Self-reliance’, De Fusie, 13 maart 2018, door Thomas Heij

<http://defusie.net/negeer-grote-denker-emerson/>

Luister nooit naar het advies van beroemde schrijvers. Dit adviseerde Ralph Waldo Emerson – een van de beroemdste Amerikaanse schrijvers ooit. Hij tekende deze paradoxale raad op in de tekst ‘Self-reliance’, die nog geregeld wordt geschaard onder de beste essays aller tijden en onlangs voor het eerst in Nederlandse vertaling is verschenen.

[...]

Dit zou Emerson overigens niet in het geringste uit het veld hebben geslagen. Tegenstrijdigheden in uitspraken of handelingen waren voor hem niet problematisch – in tegendeel: [...] ‘Waarom zou je het lijk van je geheugen met je meeslepen?’

[...]

Ter ondersteuning brengt hij een van de mooiste beeldspraken uit de tekst in stelling: zelfs het beste schip koerst met tegenwind in een zigzaglijn. Bekijk je die koers van een afstandje, dan blijkt het toch een rechte lijn.

'Self-reliance' is onder de titel 'Eigen verantwoordelijkheid' te lezen in Nexus 76, 'Onze verantwoordelijkheid'.

Uitgave Patti Smith, *The New Jerusalem*

Vermelding *The New Jerusalem* in bespreking optreden Patti Smith in De Duif, *Het Parool*, 30 mei 2018, door Hans van Lissum

'Smith [...] bracht onlangs haar boek *The New Jerusalem* uit: een lang prozagedicht over kunst, menselijkheid en geloof in de stijl van de door haar zo bewonderde William Blake. [...] Ze vertelt even makkelijk over hoe trots ze is op het feit dat haar nieuwe boek zo mooi is ingebonden en met gouden letters gestanst als dat ze een bloedserieus pleidooi houdt dat Jeruzalem niemands hoofdstad zou moeten zijn, omdat zo veel verschillende religies er hun oorsprong vinden.'

Vermelding *The New Jerusalem* in bespreking optreden Patti Smith in De Duif, *Trouw*, 31 mei 2018, door Joris Belgers

'[Smith] omvlecht een tiental uitgekleden nummers [...] met enkele gedichten, onder andere uit haar onlangs uitgegeven lange gedicht *The New Jerusalem*. Als reactie op het verplaatsen van de Amerikaanse ambassade naar Jeruzalem. Daar heeft niemand het recht op, zegt ze, al helemaal niet die "zogenaamde president van ons".'

Vermelding *The New Jerusalem* in bespreking optreden Patti Smith in De AB, *De Morgen*, 14 augustus 2018, door Gunter Van Assche

'Het grootste deel van het concert bleef iedereen ademloos in bewondering staan. Dat bleek duidelijker dan ooit toen Smith 'Prophecy's Lullaby' uit haar dichtbundel *The New Jerusalem* voordroeg...'

Instagram-account Patti Smith, 25 & 27 mei

<https://www.instagram.com/p/BjSxYVklldo/?hl=en&taken-by=thisispattismith>
<https://www.instagram.com/p/BjNvJMKFwJP/?hl=en&taken-by=thisispattismith>

'This is a brief announcement concerning my new work that has been published by the Nexus Institute. I am very proud of our association and the quality of the book. *The New Jerusalem* is now available at Independent book stores in America or by mail order at www.nexus-instituut.nl.'

Recensie *The New Jerusalem*, William Blake Blog Zoamorphosis, 15 juli 2018, door Jason Whittaker

<http://zoamorphosis.com/2018/07/review-patti-smith-the-new-jerusalem/>

‘In 2005, Patti Smith released a well-received book of poetry, *Auguries of Innocence*, that clearly indicated her affections for the work of William Blake. Some thirteen years later, the influence of Blake is once more evident in her latest collection, a series of seven prose-poems entitled *The New Jerusalem*, a handsome volume that has been released by the Nexus Institute in a bilingual, English and Dutch edition.’

[...]

‘The style of all these and the remaining pieces – “The Alchemical Sovereign”, “Prophecy’s Lullaby”, “The Cup” and “A Time of Gifts” – is highly allusive. That it has its roots in a specific political event is not immediately evident without Riemen’s introduction, and these could be read as a series of narrative images that are frequently hauntingly beautiful in their simplicity.’

Recensie *The New Jerusalem*, Pop Matters, 3 juli 2018, door Megan Volpert

‘Though Smith has always been easily identified as “a tribe of one”, *The New Jerusalem* cultivates her sense of being in the army of tribes of one, of being a slice of “the voice of the sixth day”. Her goodness proves inexhaustible, and art is the method of its dissemination. Smith’s is a voice that has never depleted. Her buoyancy remains as staunchly resilient as ever. Whatever anger has landed on her heart in the jungles of Trumplandia, she consistently performs the miracle of putting it down.

[...]

The New Jerusalem should prove as timeless as her other works of art – but because it is gifted to us at precisely this moment in the Age of Trump, it arrives as a salve like no other. For a few minutes at least, I was able to put my own anger down. Though we are radically uncertain of how long our present future will be the last and deadly sure that it must end, it feels very good to bridge that anxious gap with faith in the prophecy of Patti Smith.’

Recensie *The New Jerusalem*, Blog L come Libro, 28 juli 2018, door Stefania Iannolo

<https://www.lcomelibro.it/the-new-jerusalem-di-patti-smith/>

‘In poche pagine scritte come un poema in prosa, **Patti Smith** è riuscita ancora una volta a fare della sua arte un bene per l’umanità... *The New Jerusalem* di **Patti Smith** è un libro che si legge ad occhi chiusi, perché le immagini sono talmente forti da non abbandonarti più.’

[In een prozagedicht van weinige pagina’s is Patti Smith er wederom in geslaagd haar kunst tot weldaad voor de mensheid te maken... *The New Jerusalem* is een boek dat je met ogen dicht kan lezen, omdat de beelden zo sterk zijn dat je ze niet meer zal vergeten.]